

M.A. Semester - 4 (CBCS) Examination

March/April- 2018

DARSANA- ARTHASANGRAHA AND TAITTRIYOPANISAD
(CORE)

Time: 2:30 Hours

Marks: 70

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

प्रश्न-१ नीचेनामांथी कोइपणे बे शोकेनुं भाषांतर करो.

(१४)

- (१) तत्र पुरुषपृत्यनुकूलो भावयितुव्यर्पारतिशेषः शास्त्रीभावना । सा च लिङ्गशेनोच्यते । लिङ्गश्वरणेऽयं मां प्रवर्तयति मत्प्रवृत्यनुकूलव्यापाराखानयमिति नियमेन प्रतीते । यद्यस्माच्छब्दानियमतः प्रतीयते तत्स्य वाच्यम् । यथा ग्रामान्येत्यस्मिन्नवाक्ये गोशब्दस्य गोत्वम् ।
- (२) तत्राज्ञातार्थज्ञापको वेदभागो विधिः । स च तादृश - प्रयोजनवदर्थविद्यानेनार्थवान् यादृशं चार्थं प्रमाणान्तरेणापाप्तं विधिते । यथाऽग्निहोत्रं युहुयात्पवर्गं काम इति विधिमान्वान्तरेणापाप्तं स्वर्गप्रयोजनं वददोमं विधते अग्निहोत्रहोमेनस्वर्गं भावयेदिति वाक्यार्थबोधः ।
- (३) समारब्ध्या यौगिकः शब्दः । सा च द्विविद्या वैदिकी लौकिकी च । तत्र होतुश्चनसभक्षणाङ्गत्वम्, होतृचनस इति वैदिक्या समारब्ध्या । अध्वर्योस्तत्त्वपदार्थाङ्गत्वम् लौकिक्या आध्वर्यविमिति समारब्ध्येति संक्षेपः । तदेव निरूपितानि संक्षेपतः श्रुत्यादीनि षट् प्रमाणानि ।
- (४) प्रयोगसमवेतार्थस्मारका मन्त्राः । तेषां च वादृशार्थस्मारकत्वेनेवार्थवत्वम् । नवु तदुच्चारणमदृष्टार्थम्, संभवति दृष्टफलकत्वेऽदृष्टफलकल्पनाया अन्यात्यत्वात्, न च दृष्टस्यार्थस्मरणस्य प्रकारान्तरेणापि संभावान्मन्त्रान्मानं व्यर्थमिति वाच्यम् । मन्त्रेरेव स्मर्तव्यमिति नियमविधाश्रयणात् ॥

प्रश्न-२ नीचेनामांथी कोइपणे बे गधधंडोनो अनुवाद करो.

(१४)

- (१) ऋं शं नो मित्रः शं तरुणः । शं नो अवत्वर्यमा । शं न इन्द्रो बृहस्पतिः । शं नो विष्णुरुरुक्मः । नमो ब्रह्मणे । नमस्ते वायो । त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मासि । त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्म वदिष्यामि । ऋतं वदिष्यामि । सत्यं वदिष्यामि । तन्मामवतु तद्बक्तारमवतु । अवतु माम् । अवतु ववतारम् । ऋं शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥
- (२) प्राणं देवा अनु प्राणान्ति । मनुष्याः पशुवश्च ये । प्राणो हि भूतानामायुः । तस्मात्सर्वायुषमुच्यते । सर्वमेतत् आयुर्यन्ति ये प्राणं ब्रह्मोपासते । प्राणो हि भूतानामायुः । तस्मात्सर्वायुषमुच्यते इति । तस्यैष एव शतीर आत्मा यः पूर्वस्य । तस्माद्भाव एतस्मात्प्राणमयादन्योडन्तर आत्मा मनोमयः ।
- (३) यतो वायो निर्वर्तन्ते अप्राप्य मनसा सह । आनन्दं ब्रह्मणे विद्धान् न विभेत कुश्चनेति । एतह वाव न तपति । किमर्हासाधुनाकर्षम् । किमहं पापमकर्षमिति । स य एवं विद्धानेते आत्मानास्पृष्टे । मुमे ह्लोषे एते आत्मानास्पृष्टे । य एवं वेद । इत्यपनिषद् ॥
- (४) आनन्दो ब्रह्मोति व्यजानात् । आनन्दाद्भयेव खलिभानि भूतानि जायन्ते । आनन्देन जातानि नीवन्ति । आनन्दं प्रयन्त्यभिसंविशन्तीति । सेषा भार्गवी वारूपी विद्या परमे व्योमन् प्रतिष्ठिता । स य एवं वेद प्रतिष्ठिति । अन्नवानन्दो भवति । महान् भवति, प्रजया पशुभिर्ब्रह्मवर्त्तसेन । महान् कीर्त्या ॥

प्रश्न-३ 'अर्थसंग्रह' ना रेखिता लौगाक्षिभास्करनुं व्यक्तित्व अने फ्रितिओनुं वर्णन करो.

(१४)

अथवा

प्रश्न-३ 'अर्थसंग्रह' फ्रत लौगाक्षिभास्करे वर्णिवेल 'साधनचतुष्टयम्' विषे विस्तृत यर्था करो.

प्रश्न-४ उपनिषद् शब्दनो अर्थ आपि, तेना मुख्य सिध्यांतो उपर विस्तृत यर्था करो.

अथवा

प्रश्न-४ उपनिषदोनी शैवी उपर विस्तृत यर्था करो.

(१४)

प्रश्न-५ नीचेनामांथी कोइपणे बे पर विवेचनात्मक नोंध लघो.

- (१) वाक्यनिर्वचनम् ।
- (२) अर्थवाद्मीमांसा ।
- (३) तैतिरीयोपनिषद् नां दार्शनिक सिध्यांतो
- (४) उपनिषदोनां चितनं पर नोंध
